

Kv Paradis 37

Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024
Imelda Bakunic Fridén

Titel: Kv Paradis 37
Författare: Imelda Bakunic Fridén
Kulturmiljörapport: 2024:24

Omslagsbild: Översikt av fastighetens norra del av innergården med befintliga byggnader. Den låga byggnaden är platsen för undersökningsområdet år 2024. Fotografiet taget från söder.

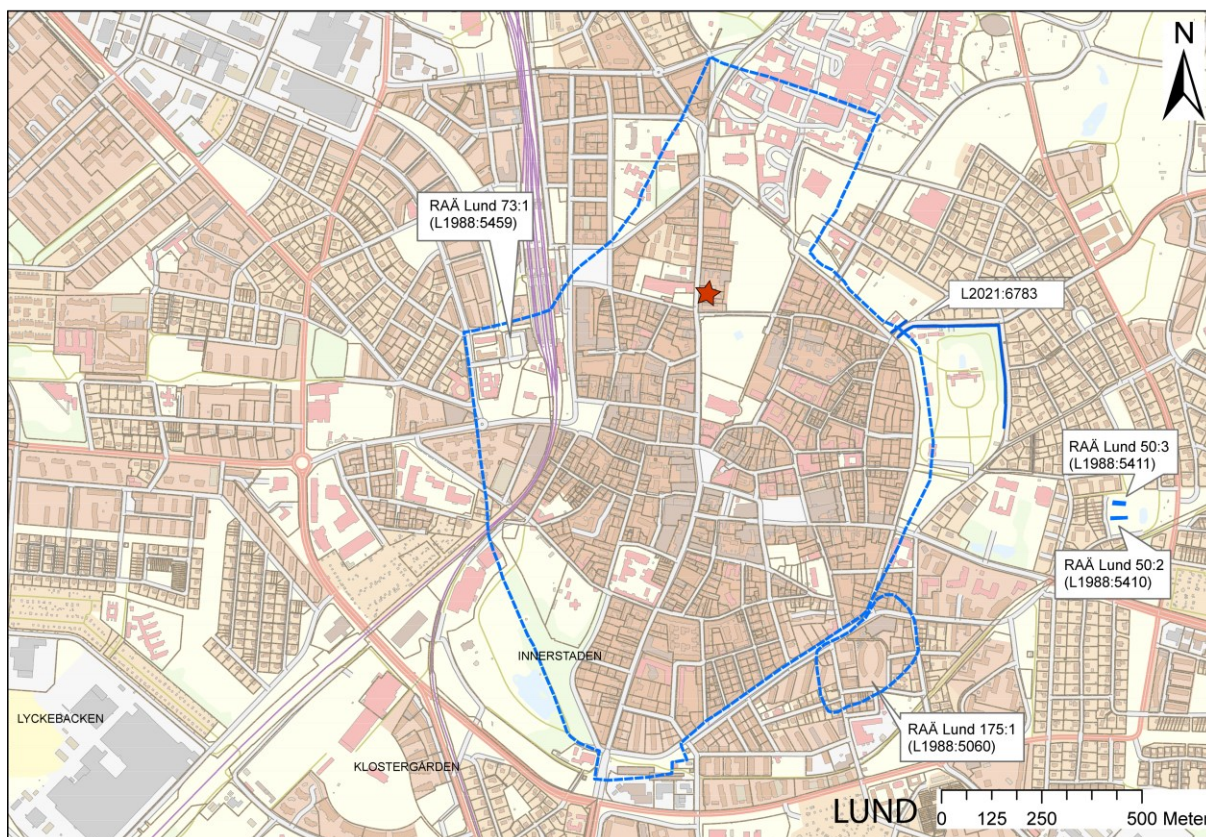
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Ärendegång	2
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser	6
Genomförande och resultat	7
Utvärdering av den alternativa grundläggningen.....	8
Arkeologisk schaktningsövervakning	13
Kulturlagerstatus.....	16
Administrativa och tekniska uppgifter	17
Referenser	18
Bilagor.....	19
Bilaga 1. Kontextlista	
Bilaga 2. Fyndlista	
Bilaga 3. Sammanställning av geoteknisk undersökning, daterad 2023-02-06, Aja Guldåker	

Sammanfattning

- Då Bostadsrättsföreningen Handsmakaren planerade att riva en äldre byggnad och därefter uppföra en tillbyggnad på fastigheten Paradis 37 i Lund, genomförde Kulturen en arkeologisk schaktningsövervakning och kontroll enligt Länsstyrelsens beslut (Länsstyrelsens diarienummer 15610–2023, Kulturens projektnummer A_2024_0005).
- Tillbyggnaden planerades att anläggas som en alternativ grundläggning. Ett förfarande där byggnadens grund vilar på marken, vilket innebär mindre påverkan på underliggande kulturlager.
- Den arkeologiska kontrollen av den alternativa grundläggningen och schaktningsövervakningen utfördes enligt förfrågningsunderlag från Länsstyrelsen, samt enligt undersökningsplanen. Ytan schaktades till en nivå mellan +46,50 till +47,00 meter över havet, vilket motsvarade 0,20–0,59 m djup under befintlig markyta.
- Vid den arkeologiska schaktningsövervakningen dokumenterades en syllstensgrund för en äldre byggnad, ett kullerstengolv satt i lera, samt en trästock vilandes på mindre syllstenar. Troligen rör det sig om lämningar från ett äldre gårdshus som funnits på platsen, uppfört år 1862. Vid rivning av en betongtrappa i västra undersökningsområdet framkom även fynd av grönglaserat ugnskakel, vilken daterades till 1800-talets andra hälft.
- En mindre yta i undersökningsområdets sydvästra del grävdes ned till cirka 0,60 m djup, i syfte att frigöra en befintlig brunn. Ett intakt, äldre kulturlager påträffades vid 0,45 m djup under markytan och tolkades ha utgjort en gårdsplan. Sett utifrån stratigrafin på platsen kan det röra sig om lämningar från medeltid till tidigmodern tid. Ingen moränlera iaktogs vid undersökningen.
- Inom fastigheten kvarstår intakta äldre kulturlager som är välbevarade, med goda bevaringsförhållanden för organiskt material. Aktuell undersökning berörde endast en mindre yta med intakta kulturlager. Medeltida lämningar har däremot tidigare dokumenterats vid geoteknisk borrhovtagning år 2023 samt vid en arkeologisk schaktningsövervakning år 2020. Eftersom fornlämningen inom fastigheten har skyddats genom alternativ grundläggning, rekommenderas restriktioner kring framtida markingrepp.

Figur 1. Platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna inom fornlämning L1988:5459/RAÅ Lund 73:1. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Inledning

Då Bostadsrättsföreningen Handskmakaren planerade att riva en äldre byggnad och därefter uppföra en tillbyggnad på fastigheten Paradis 37 i Lund, genomförde Kulturen en arkeologisk schaktningsövervakning och kontroll enligt Länsstyrelsens beslut (Länsstyrelsens diarienummer 15610–2023, Kulturens projektnummer A_2024_0005). Fältarbetet utfördes under perioden 2024-07-26 till och med 2024-08-26.

Syftet med undersökningen, enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag, var att dokumentera fornlämningen på ett vetenskapligt arbets sätt och om möjligt, datera påträffade lämningar.

Ärendegång

I planeringskedet inför rivning och nybyggnation utfördes en geoteknisk undersökning inom fastigheten, efter beslut från Länsstyrelsen (Länsstyrelsens diarienummer 431-31558-2022, daterad

2023-01-26). Kulturen medverkade vid den geotekniska undersökningen efter önskemål från fastighetsägaren samt geoteknikern och upprättade sektioner över fyra borrhövar (bilaga 3).

Under september månad år 2023 inkom Länsstyrelsen med en remissförfrågan gällande planerad byggnation inom fastigheten (Länsstyrelsens diarienummer 15610–2023, daterad 2023-09-14). Kulturen lämnade därefter ett yttrande, daterad 2023-10-31. Bedömningen gjordes utifrån ett förslag för så kallad alternativ grundläggning i ärendet. I den ursprungliga ansökan med bygghandlingar angavs grävning av en yta på cirka 46 m², där en platta skulle anläggas vilandes på åtta pålar (handling inom aktuellt ärende, daterad 2023-05-10). Schaktdjupet planerades ligga på +46,70 meter över havet.

I början av december år 2023 inkom sökande i ärendet med ett reviderat förslag till grundläggning, där länsstyrelsen meddelades att pålningsarbetet uteblev och att schaktdjupet skulle ändras till +46,60 meter över havet. I samråd med Kulturen bedömde länsstyrelsen att det reviderade förslaget inte skulle förändra förutsättningarna drastiskt för ett långsiktigt bevarande av fornlämningen (remissvar daterad 2024-01-11). Nybyggnationen var därefter planerad att ske med en tillbyggnad ståendes på platta, placerad på samma yta som motsvarar den befintliga byggnaden som skulle rivras.

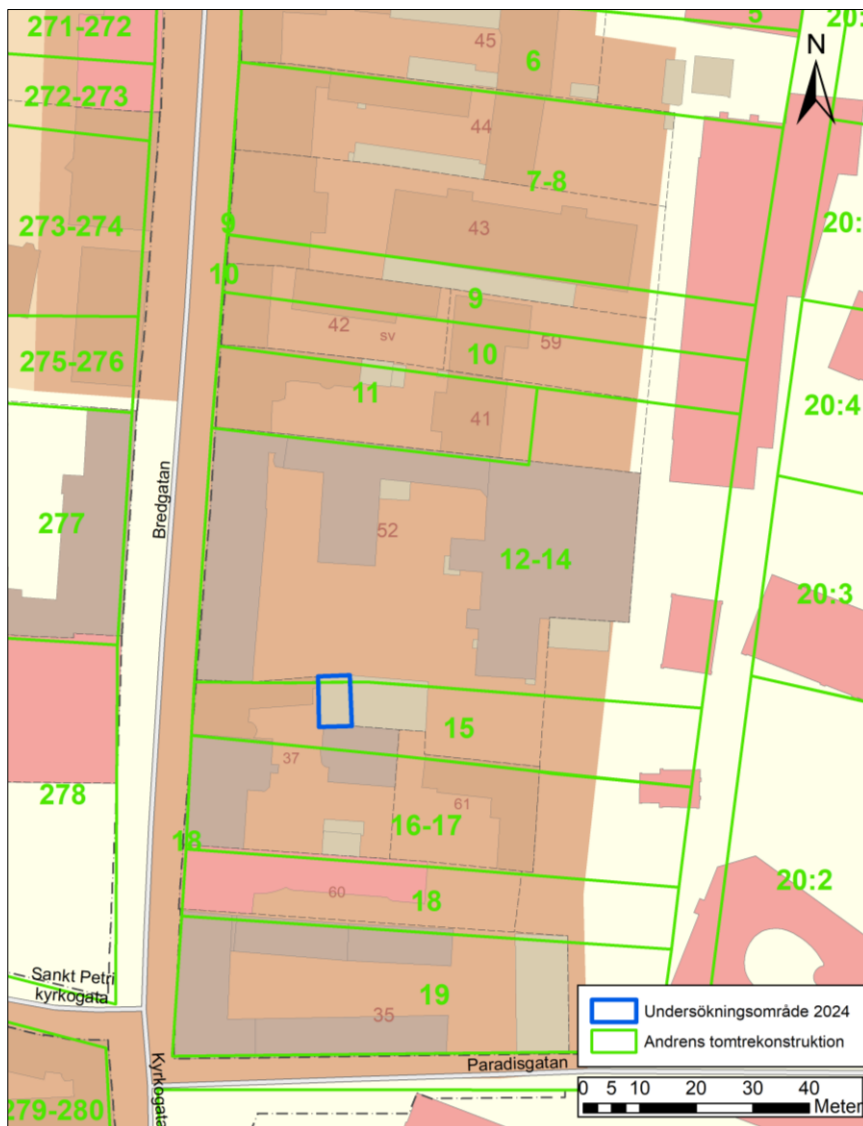

Figur 2. Fastigheten har en bevarad bakgårdsmiljö, med få förändringar under 1900-talet. Den låga byggnaden på bilden revs inför aktuell undersökning. Byggnaden uppfördes i början av 1900-talet. Fotografi taget från söder.

Fornlämningsmiljö

Kvarteret Paradis är beläget i den nordligaste delen av Lunds medeltida stadsområde. Väster om kvarteret löper Bredgatan som troligtvis lades ut under 1200-talets andra hälft, då en omnämning finns i skriftliga källor (Andrén 1980:21). Vidare norrut ledde gatan till det som utgjorde Norreport, den norra öppningen i vall och vallgrav.

Det aktuella undersökningsområdet ligger utmed dagens västra del av kvarteret, som under medeltiden bestod av långsmala tomter. I de skriftliga källorna framgår att tomterna längs Bredgatan beboddes av borgare, ämbetsmän, handelsmän, gästgivare och hantverkare. Bland hantverkarna fanns bokbindare, skomakare, skräddare, handsk- och hattmakare samt guldsmeder (Andrén 1984:68, Bevaringskommittén 1983:103). Enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion omkring år 1500, låg fastigheten Paradis 37 på tomt nummer 15 (figur 3). Första skriftliga belägg från fastigheten är från år 1458, då borgaren Peder Svendsen från Helsingborg, omnämns äga gården.

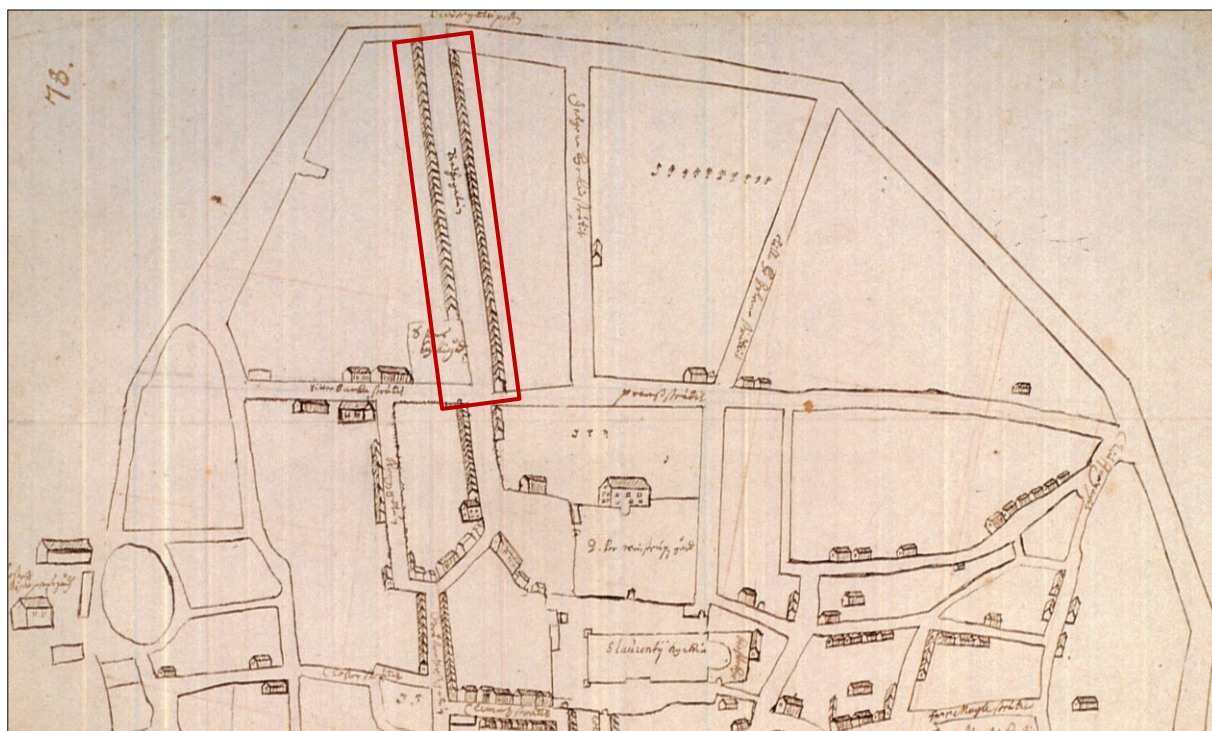

Figur 3. Anders Andréns tomtrekonstruktion omkring år 1500, markerad med grön färg och undersökningsområdet markerat i blått (Andrén 1984). Fastighetskartan © Lantmäteriet.

På en karta från 1669 kan det utläsas att området längs Bredgatan var bebyggt (figur 4). Större delen av bebyggelsen kom däremot att brännas ned i samband med det skånska kriget år 1678–1679 (Blomqvist 1978:156, Bevaringskommittén 1983:102).

Fastigheten Paradis 37 är en sammanslagning av flera tomter. Under 1800-talet bestod fastigheten av tre separata tomter som sedan slagits samman till en (Bevaringskommittén 1983:105). Den nuvarande bebyggelsen kring Bredgatan har således uppförts i olika etapper under 1800-talet.

Den befintliga byggnaden som planeras att rivas, mot den norra gårdssidan, antas ha uppförts under början av 1900-talet. På platsen fanns redan ett tidigare gårdshus, vilket var byggd år 1862. På 1870-talet startades en handskfabrik på fastigheten och verksamheten fanns kvar in på 1920-talet (Bevaringskommittén 1983:103). Verkstadslokalerna var inrymda i gårdshusets bottenvåning (Bevaringskommittén 1983:103ff).

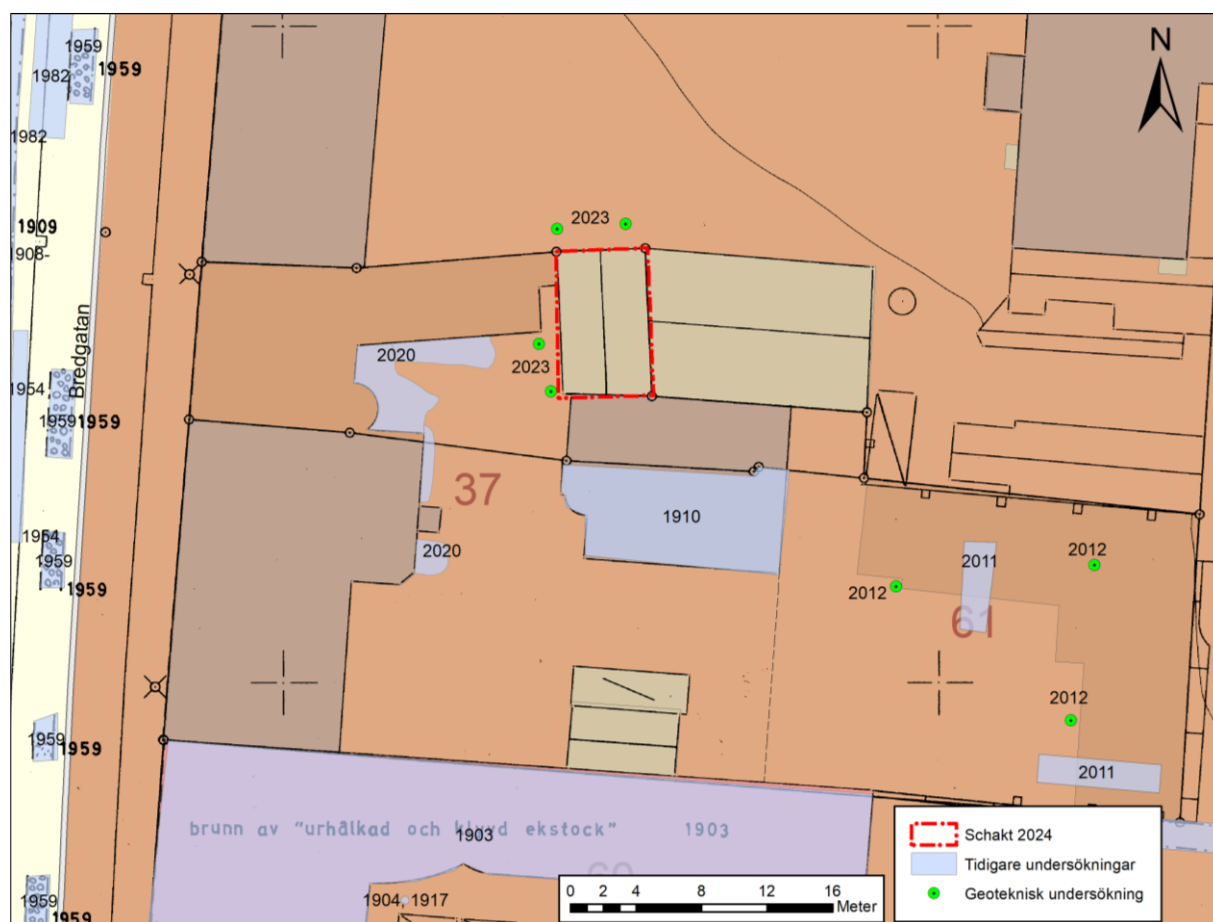

Figur 4. Utsnitt av karta uppräddad år 1669. Röd markering avser bebyggelsen som fanns längs med Bredgatan och som senare kom att påverkas av det skånska kriget (André & Högstedt 1990:17).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Ett antal tidigare arkeologiska undersökningar har genomförts inom fastigheten. Nedan följer ett urval av iakttagelserna, med information hämtad från Kulturens LA-arkiv, om inget annat anges.

Dokumentationen från de äldre undersökningarna är begränsad och i vissa fall finns endast fynd noterade i arkivhandlingarna. Tidigare undersökningar har gjorts på den fastighet som idag har nummer 61, i samband med att fastigheten bebyggdes och styckades av från fastigheterna nummer 37 och 38.

Figur 5. Schakt från undersökningen markerad i rött, tidigare undersökningar markerade i blått. Mot bakgrund av Kulturens Arkeologiska Generalkarta. Fastighetskartan © Lantmäteriet

År 2011 genomfördes en arkeologisk förundersökning på fastigheten Paradis 61 (tidigare nummer 37/38). Bebyggelselämningar i form av lergolv och en kallmurad tegelmur dokumenterades på ett djup av 0,90 m och tolkades vara lämningar från tidigmodern tid. Därtill framkom, vid 2,50 m djup, ett lager som tolkades vara ett bottensediment i en fukthåla eller dylikt, vilket kan vara rester efter en damm (Ericsson 2012a).

I det östra området på nuvarande fastighet Paradis 61, genomfördes år 2012 en geoteknisk undersökning. Tre prover togs, vilka påvisade intakta äldre kulturlager ner till ett djup av mellan 3,80 och 4,10 m (Ericsson 2012b).

År 2020 genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning väster om aktuellt undersökningsområde. Intakta äldre kulturlager dokumenterades, med sannolik datering till medeltid och tidigmodern tid. Lämningarna bestod av två nivåer av äldre stenläggningar samt tjocka kulturlager med träkol och slagg. I ett av schakten kunde en äldre byggnad dokumenteras i minst två faser. Byggnadens äldsta skede bestod av en bevarad syllstock i schaktväggen. Förekomsten av bevarat trä samt gödsellager med högt organiskt innehåll tyder på väldigt goda bevaringsförhållanden för organiskt material. Morännivån framkom på ett djup av 1,80–1,90 m under dagens marknivå (Hultberg & Bakunic Fridén 2021).

En geoteknisk undersökning från år 2023 visade att kulturlager förekommer ner till 2,50–5,20 m djup på fastigheten, där lermorän tar vid. I borrhov 1–4 framkom tidigare bebyggelse redan på ett djup av 0,20–0,30 m i form av kulturjord med inslag av träkol, kalk, kalkbruk och tegel (bilaga 3, daterad 2023-02-06).

Genomförande och resultat

Tillbyggnaden planerades att anläggas som en alternativ grundläggning, vilket syftar till att bevara fornlämningen som kunskapskälla för framtiden. Ett förfarande där byggnadens grund vilar på marken, vilket innebär mindre påverkan på underliggande kulturlager.

Den nya tillbyggnaden skulle grundläggas genom betongplatta på mark. Arbetet planerades till att omfatta en yta på omkring 46 m², med en schaktbottenplan på maximal djup av +46,70 meter över havet (figur 9). Dagens marknivå är belägen på ungefär +47 meter över havet över stora delar av fastigheten. Ett schakt för avlopp angavs omfatta samma höjd som redan befintligt avlopp, dock var ingen höjd för detta angivet.

Den arkeologiska kontrollen av den alternativa grundläggningen och schaktningsövervakningen utfördes enligt förfrågningsunderlag från Länsstyrelsen, samt enligt undersökningsplanen.

Nedan följer dokumentationen och resultat för den arkeologiska undersökningen. I texten används följande förkortningar: K=kontext, m.ö.h.=meter över havet och KM=Kulturens inventarienummer för fynd och föremål.

Utvärdering av den alternativa grundläggningen

Den arkeologiska kontrollen utgjordes av besiktning och dokumentation av undersökningsområdet efter rivning och efter varje enskilt arbetsmoment. Inmätningar utfördes med en RTK-GPS och dokumentationen kompletterades med fotografi.

Innan rivningsarbetena påbörjades, genomfördes 2024-04-02 ett samordningsmöte mellan Kulturen, BRF Handskmakaren och entreprenaden PNP Byggtema. Under mötets gång diskuterades Länsstyrelsens villkor och beslut, grävningens förloppet såsom maskinanvändning samt schaktdjup. Efter mötet upprättades en arbetsbeskrivning för byggprocessen.

Nedanstående villkor angavs i länsstyrelsens beslut för den alternativa grundläggningen.

- *Arbetsföretaget ska i huvudsak utföras enligt plan och kompletteringar som hör till ärendet.*
- *Berörd personal och underentreprenörer ska vara informerade om och följa beslutet.*
- *Markytan inom och intill fornlämning ska inte skadas genom körning med tunga maskiner under anläggningsarbetet.*
- *Företagaren ansvarar för att marken är tillgänglig för undersökningen och att Kulturen har tillträde genom att nödvändiga tillstånd finns.*

Utvärdering

Första skedet i arbetet bestod i att en befintlig byggnad revs utan att påverka äldre kulturlager. Rivnings- och grävningens arbetet utfördes med grävmaskin som stod på grannfastighetens asfalterade/stenlagda parkering, vilket medförde att underliggande kulturlager var skyddad från eventuella körskador (figur 6). Därtill, under arbetets gång, var maskinen placerad på det tegelgolv som framkommit efter rivning (figur 7). När tegelgolvet var bortschaktat, var maskinen ställvis placerad på raseringsmassor, vilket kan ses som en mindre avvikelser då inga körplåtar användes (figur 8). Det bedömdes dock i fält att marken var hårt packad med stora stenar att ingen åverkan skulle ske på de underliggande kulturlagren. Inga organiska kulturlager var heller blottade på ytan vid detta skede.

Ytan schaktades därefter till en nivå mellan +46,87 till +47,00 m.ö.h., vilket motsvarade omkring 0,20–0,59 m djup under befintlig markyta (figur 9). Detta i enlighet med ansökningshandlingarna. Undantagsfall gällde för ett avloppsschakt som beskrivs under nästa avsnitt, se rubrik *Arkeologisk schaktningsövervakning*.

Den avbanade ytan täcktes efter schaktning med geotextilduk och grus fördes på ytan, vilket skyddade fornlämningen under arbetets gång (figur 10–11). Ledningsdragningar lades ovanpå gruset och tillkoppling av rören skedde via en vägg till den västra byggnaden (figur 12–13).

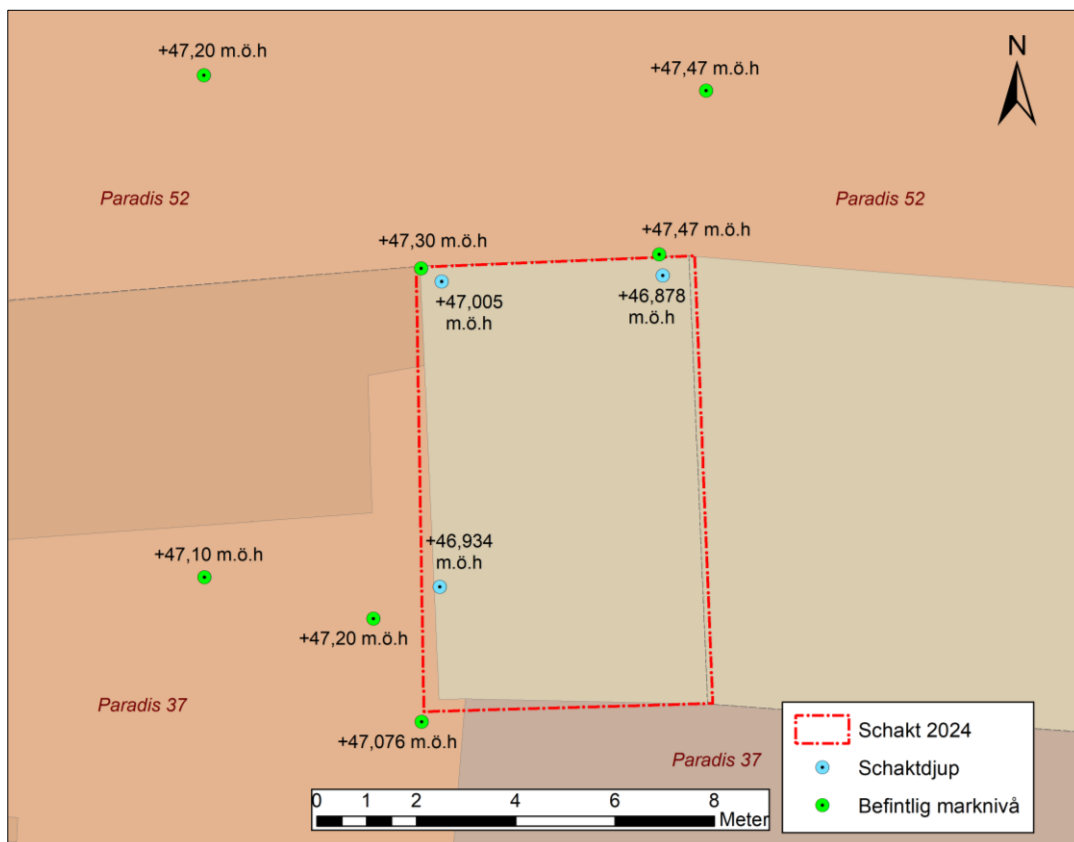
Figur 6. Översikt av byggnadens norra sida (röd markering), samt grannfastighetens parkering anlagd med gatsten och asfalt. Fotografi taget från nordost.

Figur 7. Grävmaskin stående på ett tegelgolv. Fotografiet taget från nordväst.

Figur 8. Maskinen var även placerad på de raseringsmassor som framkommit under befintlig husgrund. Fotografiet taget från sydväst.

Figur 9. Planritning över schaktet, markerat i rött. Befintliga marknivåer markerade i grönt och schaktbottens djup markerad i blått.

Figur 10. Den schaktade ytan täcktes med geotextilduk. Fotografi taget från norr.

Figur 11. Ytan med geotextilduk täcktes därefter med grus. Fotografi taget från nordost.

Figur 12. Ledningsdragningar lades på gruset. Fotografi taget från nordväst.

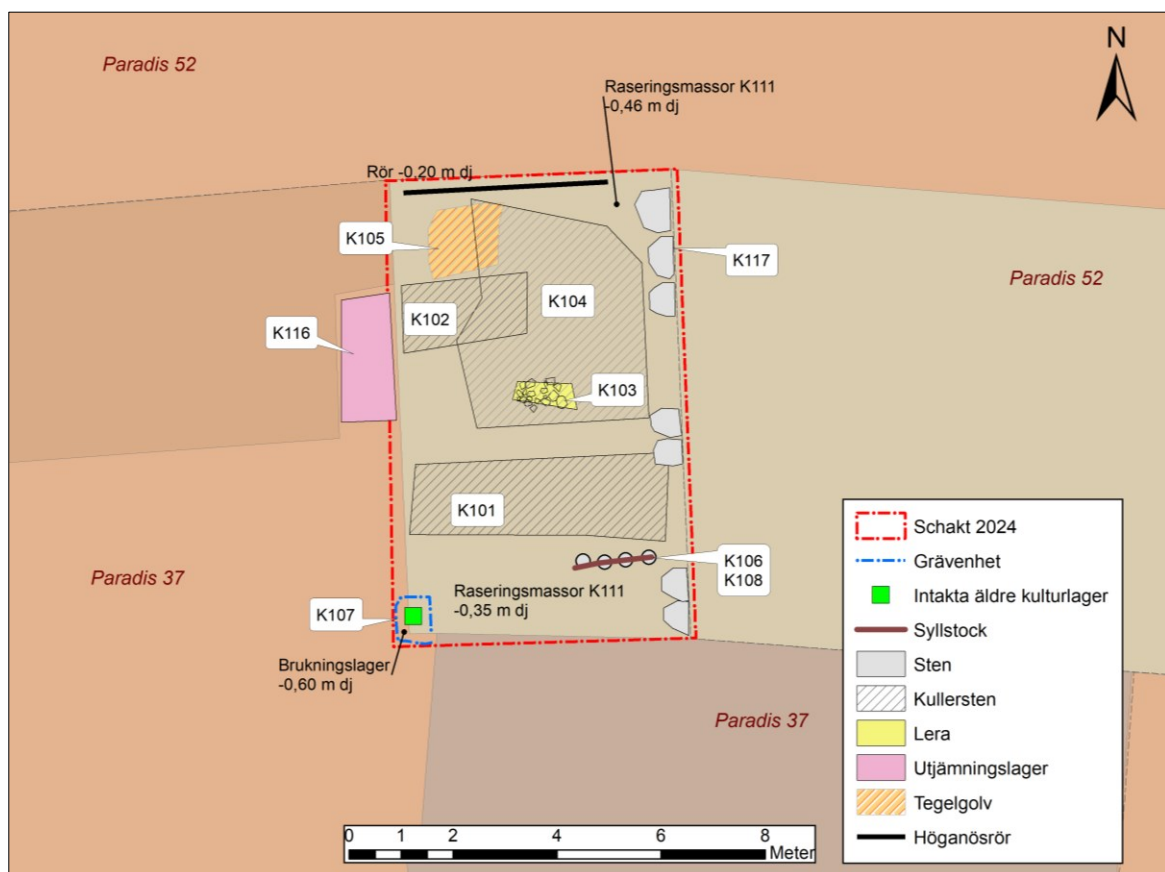
Figur 13. Ledningsdragningar lades på gruset och anslutning skedde till befintlig byggnad. Fotografi taget från nordost.

Arkeologisk schaktningsövervakning

Den arkeologiska schaktningsövervakningen innebar att dokumentationen upprättades parallellt med pågående arbete.

Undersökningsytan schaktades till en omfattning av 44 kvm och ett djup av mellan 0,20–0,57 m (mellan +46,87 till +47,00 m.ö.h.), inför anläggandet av en ny husgrund (figur 9). Avloppsschaktet i det sydvästra hörnet av undersökningsområdet grävdes ned till +46,50 m.ö.h., vilket gav ett djup av 0,57 m under befintlig marknivå. Inget specifikt djup angavs för detta schakt i ansökningshandlingarna, endast att det skulle grävas ned till befintliga ledningar.

Husgrunden till den rivna byggnaden bestod i huvudsak av en tegelgolvs och betongfundament. Därunder påträffades ett höganärrör, rester efter ytterligare ett tegelgolv, två kullerstengångar, ett brukningslager och raseringsmassor (figur 14–15; K101-K102, K105, K111-112, bilaga 1). Tegelgolvet bestod av gult tegel, utan något fogmaterial och golvets begränsning i öster avslutades med en betonggrund. På och mellan tegelgolvet förekom mindre glasskärvor samt djurben, vilka inte insamlades. Kullerstengångarna verkade samspela väl med de östligaste delarna av de befintliga dörrarna på platsen. Mellan kullerstengångarna fanns ett jordgolv innehållandes bland annat tegelbitar och järnskrot (K112, bilaga 1). Lämningarna tolkades ha tillhört det skede före den nu rivna byggnaden uppfördes, i början av 1900-talet.

Figur 14. Planritning över schaktet, med ingående kontexter.

Figur 15. Tegelgolv framtagna med maskin. I väster kan en kullerstensläggning anas (K102). Fotografiet taget från norr.

Figur 16. Syllsten (K117) som representerar rester efter ett äldre skede av bebyggelsen som funnits på platsen. Röd linje på bilden, markerad under tumstocken, är 0,20 m i längd.

Under 1900-talets lämningar iaktogs längs med undersökningsområdets östra långsidan ett flertal stora naturstenar, maximalt 1,50 m i diameter (figur 14 & 16, K117). Stenarna tolkades ha utgjort en syllstensgrund för en äldre byggnad. Stenarnas utbredning fanns inte i den södra delen av schaktet, vilket kan bero på att de avlägsnades vid inkopplingen av VA-ledningar under 1900-talet. I den östra schaktkanten fortsatte syllstenarnas utbredning in under befintlig garagebyggnad.

Därtill dokumenterades ett gult lerlager med en kullerstenläggning, belägna främst i undersökningsområdets norra halva (K103-K104, bilaga 1). Leran var utlagd i samband med konstruktionen av kullerstengolvet K104. I schaktets södra del dokumenterades flera syllstenar (cirka 0,20 m i diameter) löpandes i en väst-östlig orientering (K108, bilaga 1). På syllstenarna fanns en rest av en trästock efter en innervägg (K106, bilaga 1). Trästocken var torr och i mycket dåligt skick. Troligen rör det sig om lämningar från det äldre gårdshuset som funnits på platsen tidigare, uppförd år 1862, men som revs under tidig 1900-tal.

I samband med borttagning av en trappa, som var belägen mot fastighetens innergård, framkom fynd av ugnskakel (KM99793:1, bilaga 2). Ingen schaktning företogs inom denna yta. Ugnskaket samlades in och utifrån dess karaktäristiska drag kan kaklet dateras till senare delen av 1800-talet, vilket överensstämmer med dateringen av det äldre gårdshuset.

En yta i undersökningsområdets sydvästra del grävdes ned till omkring 0,60 m djup, i syfte till att frigöra en befintlig brunn (se grävenhet i figur 13). Under de ovannämnda 1800–1900-tals lämningarna, dokumenterades ett intakt, äldre kulturlager vid 0,50 m djup under befintlig markyta. Lagret bestod av mörkbrun till svart, kompakt, heterogen, fuktig silt, med inslag av rött tegelkross, träkol, djurben och lerklumpar. Kulturlagret tolkades ha utgjort en gårdsplan (figur 13; K107, bilaga 1). Ingen sektionsritning upprättades på grund av det begränsade utrymmet och brukningslagret var svårtolkat eftersom lagret endast exponerade på en mindre yta då entreprenaden inte avsåg att gräva vidare. Ingen moränlera iaktogs vid undersökningen.

Sammanfattningsvis indikerar både tidigare och nuvarande undersökningar att det inom fastigheten finns lämningar och kulturlager från medeltid fram till nutid. Vid en tidigare undersökning år 2020 dokumenterades, vid omkring -0,50 m djup under befintlig marknivå, två brukningslager samt en nedgrävning för en grop. Nedgrävningen och ett brukningslager tolkades vara lämningar efter bebyggelse (Hultberg & Bakunic Fridén 2020:9). Det andra brukningslagret tolkades vara en aktivitetsplats för en smidesverksamhet (Hultberg & Bakunic Fridén 2020:6). Enligt skriftliga källor från år 1487 omnämns det att gården på aktuell tomt var bebodd av en person vid namnet *Mats Smed* (Andrén 1984:68). Brukningslagret K107 från aktuell undersökning hör troligen samman med den bebyggelse som fanns på platsen under senmedeltid.

Öster om det aktuella undersökningsområdet, inom nuvarande fastighet 61, dokumenterades vid undersökningen år 2011 lämningar som tros vara resterna efter en damm (Ericsson 2012a). Dokumentationen av flera kulturlager visade på att dammen under hög-/senmedeltiden fyllts igen vid

flera tillfällen. Efter detta uppstod sättningar i marken, vilket ledde till att man under tidigmodern tid förde på utjämningslager för att skapa en användbar yta (Ericsson 2012a:10). Även den geotekniska undersökningen från år 2023 påvisade flera lagerskiften med en hög fukthalt, som indikerar att det även inom aktuellt undersökningsområde funnits en närhet till en bäckfåra (bilaga 3). Det är därmed troligt att de stora syllstenarna (K117) och utjämningslager (K116) placerades ut för att skapa en stabil grund inför uppförandet av en byggnad i ett område som tidigare präglats av sättningar och naturliga svackor.

Kulturlagerstatus

Schaktdjupet på den arkeologiska schaktningsövervakningen varierade vanligen mellan 0,20–0,60 m under befintlig marknivå. I enlighet med resultaten från den geotekniska undersökningen år 2023, nådde inte grävningen till nivån där intakta äldre kulturlager förekom i en större utsträckning. Grävda massor omfattade bärlager, stenläggning, lämningar efter äldre bebyggelse i form av tegelgrund för den nu rivna byggnaden samt torra utjämningslager och raseringsmassor från 1800-tals bebyggelse.

Vid en mindre yta, där en befintlig brunn framtoogs i den sydvästra delen av schaktet, iaktogs intakta kulturlager vid ett djup av 0,50 m. Kulturlagret var fuktigt med bland annat inslag av träkol och djurben, med distinkta kontaktytor i plan. Inom fastigheten kvarstår därmed intakta äldre kulturlager som är välbevarade, med goda bevaringsförhållanden för organiskt material.

Intakta äldre kulturlager och lämningar har också dokumenterats i sektion vid geoteknisk borrhovtagning år 2023 samt vid en arkeologisk schaktningsövervakning år 2020. För att en alternativ grundläggning ska vidhållas där fornlämningen skonats rekommenderas det att framtida markgrepp i fornlämningen sker restriktivt samt att eventuella ingrepp undersöks arkeologiskt, detta i enlighet med Länsstyrelsens information inom beslutet och enligt 2 kap. Kulturmiljölagen.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	15610-2023
Fornlämningsnr	RAÅ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2024_0005
Trakt/kvarter/fastighet	Paradis 37
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Rivning och nybyggnation, alternativ grundläggning
Uppdragsgivare	Brf Handsmakaren
Typ av undersökning	Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Imelda Bakunic Fridén
Övrig personal	Kristoffer Brink, Aja Guldåker
Fältarbetstid	2024-07-26 – 2024-08-26
Fälttid, arkeolog, tim	20 h
Yta, m²	44 m ²
Kubik, m³	Cirka 20 m ³
Fyndmaterial	KM99793:1-2. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	Digitala inmättningsfiler i Kulturens Stads-GIS
Foto	39 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Paradis 37

Referenser

André, Annika & Högstedt, Christina. 1990. Kartornas Lund: 1580-talet till 1950. Gamla Lund, Lund.

Andrén, Anders. 1980. Lund. *Rapport Medeltidsstaden 26*, Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museum. Stockholm.

Andrén, Anders. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: *Medeltidsstaden 56*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Bevaringskommittén. 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund. Bevaringskommittén.

Blomqvist, Ragnar. 1978. *Lunds Historia 2*. Nyare tiden. Lund.

Ericsson, Gertie. 2012a. Kv Paradis 37 & 38, Lund. Arkeologisk förundersökning 2011. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 411. Kulturen, Lund.

Ericsson, Gertie. 2012b. Kv Paradis 61, Lund. Geoteknisk undersökning 2012. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 435. Kulturen, Lund.

Hultberg, Adam & Bakunic Fridén, Imelda. 2021. Kv Paradis 37. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. *Kulturmiljörapport 2021:33*. Kulturen, Lund.

Arkiv

Kulturens LA- och LB-arkiv

Övrigt

Yttrande remiss inom aktuellt ärende, daterad 2023-10-31. Länsstyrelsens diarienummer 15610–2023. *Angående planerade grundläggningsarbeten inför uppförande av en tillbyggnad inom fastighet Paradis 37, fornlämning L1988:5459, Lunds kommun, Skåne län*. Conny Johansson Hervén & Aja Guldåker.

Bilagor

1. Kontextlista

2. Fyndlista

3. Sammanställning av geoteknisk undersökning, daterad 2023-02-06, Aja Guldåker

Bilaga 1. Kontextlista

Kontext-nummer	Tolkning	Stratigrafisk enhet	Tillkomst	Tolkning och gruppering	Djup (under befintlig marknivå)
101	Kullerstensgång	Stenkonstruktion	Konstruktion	En kullerstensgång som kan ha tillhört den byggnad som revs i samband med undersökningen. Samtida som K102. Gången verkade samspela väl med den dörr som finns i den västra byggnaden.	-0,24 m
102	Kullerstensgång	Stenkonstruktion	Konstruktion	En kullerstensgång som kan ha tillhört den byggnad som revs i samband med undersökningen. Samtida som K101. Gången verkade samspela väl med den dörr som finns i den västra byggnaden.	-0,20 m
103	Sättlera	Lager	Konstruktion	Rest efter ett lertäcke med ett kullerstensgolv i. Hör ihop med kullerstensgolvet, K104. Utlagd i samband med konstruktionen av kullerstensgolvet. Kan även ha varit ett eget lergolv, som sedan förstärkts med kullerstenar.	-0,15 m
104	Kullerstensgolv	Stenkonstruktion	Konstruktion	Kullerstenar, cirka 0,10–0,20 m i diameter. Några röda tegelstenar var också använda i golvkonstruktionen. En av stenarna var markant större än de andra stenar och såg nästan lite tuktad ut (0,36×0,24×0,16 m). Stenen var aningens trapetsoid på kortsidan, med den smalaste delen ner. Datering: 1800-talets andra hälft.	Mellan -0,10-0,15 m
105	Tegelgolv	Tegelkonstruktion	Konstruktion	Gult tegelgolv. Tegelgolvet begränsning i öster avslutades med en tydlig remsa av bruk (betong). Annars låg tegelstenarna något lösa, det vill säga utan något bindemedel. Mindre glasskärvor och djurben var närvarande bland tegelgolvet, men samlades inte in.	-0,10 m
106	Syllstock	Träkonstruktion	Konstruktion	Horisontellt liggande trä. Tolkat som en del av en syllstock på en syllstensrad K108. Byggnadselementen har troligen burit en innervägg. Träet var i dåligt skick och det gick inte att se bearbetning eller snitt, utan föll sönder i stickor vid framrensning.	-0,30 m
107	Intakt äldre kulturlager	Lager	Brukningsslager, ute	Lagret var mörkbrunt-svart, siltig sand med få inslag av rött tegelfragment, träkol, djurben och lerklumpar.	-0,50 m
108	Stenrad	Stenkonstruktion	Konstruktion	En stenrad med mindre stenar, cirka 0,20 m i diameter. Stenarna har inte varit del av en bärande konstruktion, utan mer troligt ett sätt att lyfta syllstock från jorden. Syllstocken återfanns i mycket dåligt skick, K106.	-0,30 m
109	Rör		Höganäsrör	Höganäsrör.	-0,20 m
111	Raseringslager	Lager	Destruktion	Raseringsmassor uppblandat med svart sand med hög mullhalt, mycket nedbrutet och torrt. Från lagret samlades delar av glasflaskor och ett keramikfat in för registrering. Fynden avfördes därefter. Mindre glasskärvor och djurben var också närvarande, men samlades inte in. Datering: 1800–1900-tal.	Mellan -0,35–0,46 m
112	Brukningsslager	Lager	Brukningsslager	Mörkbrun, heterogen, kompakt, torr silt. Inslag av glas, småsten, järnskrot och tegelkross.	-0,20
116	Utjämningslager	Lager	Destruktion	Brunsvart, heterogen, lucker, torr silt. Inslag av rött tegel. Fynd av grönt ugnskakel. Datering: 1800-talets andra hälft.	Befintlig marknivå, under en betongtrappa

117	Syllstenar	Stenkonstruktion	Konstruktion	Stenarna fortsatte in under befintliga byggnader i öster samt i väster. Tolkades vara syllstensgrund för en äldre byggnad. Maximal storlek på stenarna var 1,50 m i längd.	Mellan -0,10–0,25 m
120–121	Betonggrund	Konstruktion	Konstruktion	Det nu rivna husets betonggrund.	Befintlig marknivå.

Bilaga 2. Fyndlista

KM99793

Fyndnummer	Kontext	Material	Sakord	Antal fragment	Vikt (g)	Beskrivning
KM99793:1	K116	Kakel	Ugnskakel	9	10 170	Grönglaserat kakel för en rektangulär kakelugn. Med cirkel- och blomornamentik. Datering: 1800-talets andra hälft.
KM99793:2	K111	Keramik	Fat, Yngre rödgoods	1	202	Keramikfat med brun glasyr på insidan. Avförd efter registrering. Datering: 1900-tal.
KM99793:2	K111	Glas	Flaska	3	263	Två flaskbottnar med klar färg och en flaska med brun färg. Avförda efter registrering. Datering: 1900-tal.

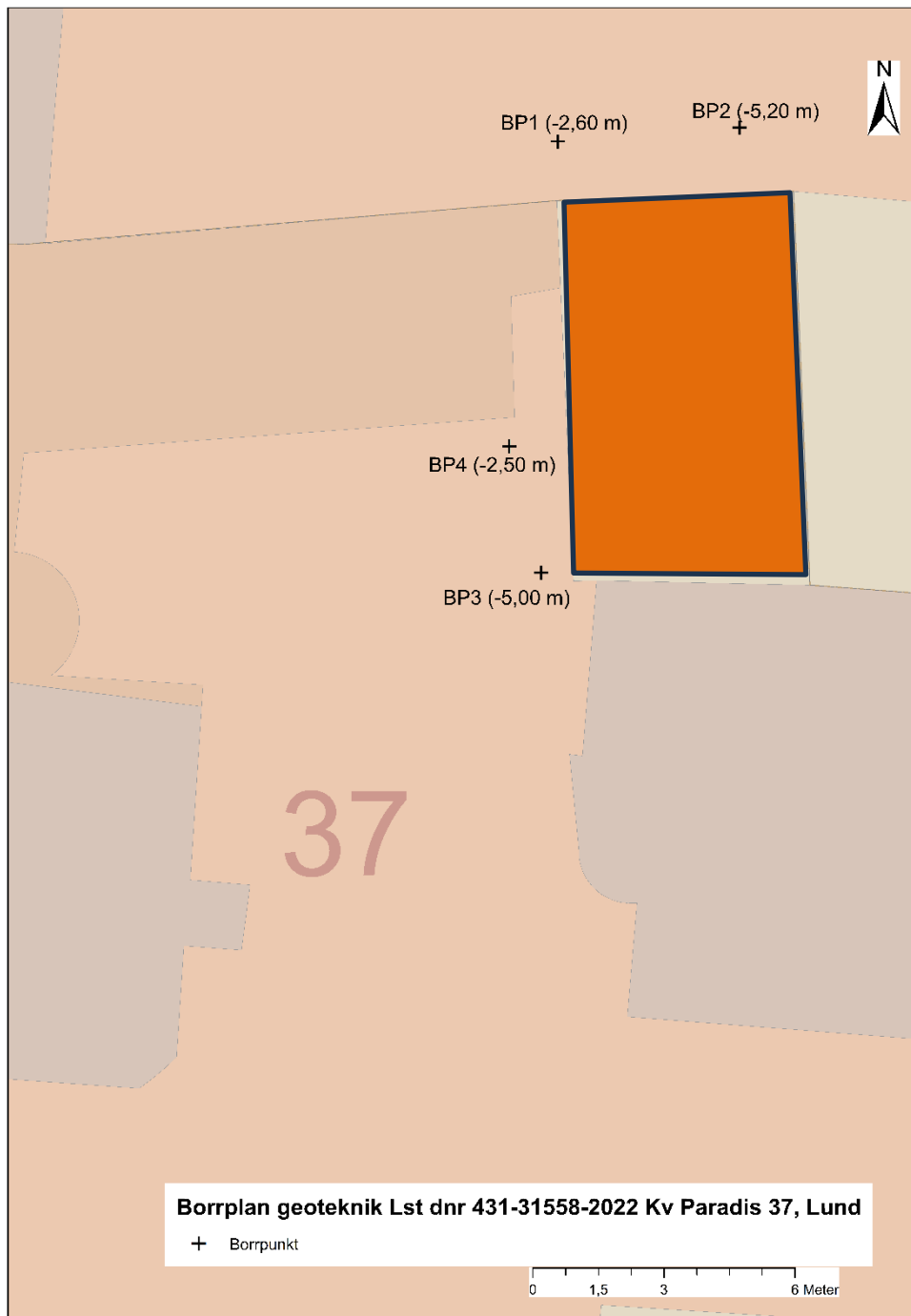
Ugnskakel från 1800-talets andra hälft, påträffades strax under en befintlig trappa som togs bort i samband med grävningsarbeten. Fotografiet taget i fält.

Bilaga 3. Sammanställning av geoteknisk undersökning, daterad 2023-02-06, Aja Guldåker

Den geotekniska undersökningen från år 2023 visar att kulturlager förekommer ner till 2,50–5,20 m djup på fastigheten, där den geologiska undergrunden grå lermorän framkommer (Bilaga 1 och 2). I borrhov 1–4 framkom tidigare bebyggelse redan på ett djup av 0,20–0,30 m i form av kulturjord med inslag av träkol, kalk, kalkbruk och tegel.

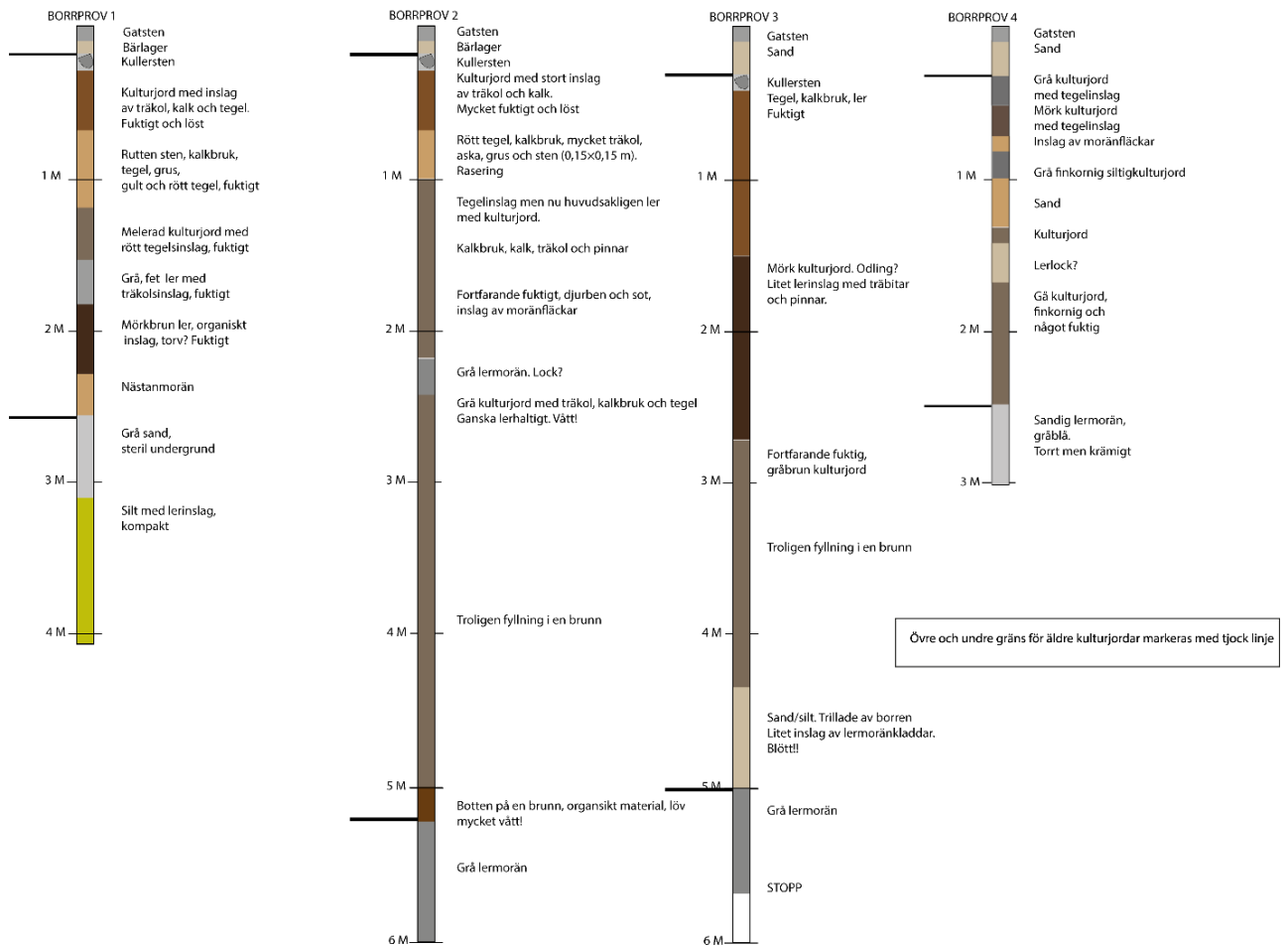
- Borrhov 1 uppvisade, under gatsten och bärlager, flera kulturjordslager från 0,20 m djup ner till 2,50 m. Under bärlager påträffades en stenläggning och därefter flera olika lagerskiften med innehåll av träkol, tegel, kalk som tyder på bebyggelse i området. Ett lager av organiskt material, troligen torv med hög fukthalt framkom på ett djup av 1,80–2,30. Därunder vidtog nästanmorän ner till 2,50 m djup, där den geologiska undergrunden bestående av grå moränlera dokumenterades.
- Borrhov 2 uppvisade, under gatsten och bärlager, flera kulturjordslager från 0,20 m djup ner till 5,20 m. Under bärlager påträffades en stenläggning och därefter flera olika lagerskiften med innehåll av träkol, tegel, kalk, djurben, sot samt pinnar som tyder på bebyggelse i området. Ett lager av lera som kan ha fungerat som ett lock, framkom på ett djup av 2,20–2,40. Därunder vidtog mycket fuktiga kulturjordar innehållandes träkol, kalkbruk och tegel ner till 5,00 m djup där ett lager av kompakterade löv och annat organiskt material förekom ner till 5,20 m djup.
- Borrhov 3 uppvisade, under gatsten och bärlager, flera kulturjordslager från 0,30 m djup ner till 5,00 m. Under bärlager påträffades en stenläggning och därefter flera olika lagerskiften med innehåll av träkol, tegel, kalkbruk, samt pinnar som tyder på bebyggelse i området. Vid 2,70 m djup vidtog mycket fuktiga kulturjordar ner till 4,30 m djup där ett lager av sand med lerkladdar förekom ner till 5,00 m djup.
- Borrhov 4 uppvisade, under gatsten och bärlager, flera kulturjordslager från 0,30 m djup ner till 2,60 m. Under bärlager påträffades flera olika lagerskiften med innehåll av träkol, tegel, kalkbruk, som tyder på bebyggelse i området. Den sterila undergrunden, som framkom vid 2,60 m djup, uppfattades vara torr men krämig. Färgen var blågrå vilket kan indikera att moränen varit en fuktig miljö som uttorkat.

Sammanfattningsvis kan borrhov 2 och 3 eventuellt indikera förekomst av antingen flera brunnar, eller en igenfylld bäckfåra eller igenfylld fuktig ravin. Även borrhov 1 och 4 innehöll lagerskiften med hög fukthalt och förekomst av organiskt torvliknande material som kan ha ansamlats på kanten av en bäckfåra

Byggnad som planeras att rivas samt plats för ny tillbyggnad markerad i orange färg. Geotekniska borrhöjningar 1–4 omtalade i yttrandet markerade med BP.

En geoteknisk undersökning utfördes i kv Paradis 37, Lund 2023-01-26 (Lst dnr 431-31558-2022)
 Kuturen inbjöds av fastighetsägare och geotekniker att närvara

Sektioner av de fyra geotekniska borrhövrerna som dokumenterades i januari 2023.

2024

- 2024:1 Kv Domkyrkan 1, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll år 2022–2023. Gertie Ericsson & Aja Guldåker.
- 2024:2 Häglinge kyrka, Hässleholms kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:3 Innerstaden 2:1, Stortorget, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson med bidrag av Jens Heimdahl.
- 2024:4 Grynmalaren 37, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh.
- 2024:5 Innerstaden 2:1, Mårtensstorget. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning & schaktningsövervakning 2023. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:6 Fossesholm herregård. Vestfossen, Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2022–2023. Aja Guldåker.
- 2024:7 Universitetet 1, Kungshuset. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459 Lunds stad och kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning 2023. Sebastian Boström & Gertie Ericsson.
- 2024:8 Innerstaden 2:1, Laboratoriegatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh
- 2024:9 Innerstaden 2:1 m.fl., Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd – Krafringen Energi AB. Henrik Bernro.
- 2024:10 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:11 Kv Maria Magle 6, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021–2023. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:12 Kv Domkyrkan 1 & Sankt Laurentius 3, Generellt tillstånd – Lunds Domkyrka, Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2022–2023. Henrik Bernro.
- 2024:13 Apollo 3, Ystad. Fornlämning RAÄ Ystad 50:1/L1988:3379. Ystad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2023. Sebastian Boström.
- 2024:14 Kv Galten 28. Fornlämning L1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2024. Henrik Bernro.
- 2024:15 St Peter 39, Vänskapens hus, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:16 Tosterups kyrka, Tomelilla kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2022 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:17 Västra Karaby kyrka, Kävlinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:18 Gjøvik Gård, Gjøvik kommun, Innlandet fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2023. Aja Guldåker.

- 2024:19 Hällaryd 1:149 och 1:142. Fornlämning 49:1/L1979:5957. Hällaryd socken, Karlshamns kommun, Blekinge län. Schaktningsövervakning 2023/2024. Sebastian Boström.
- 2024:20 Innerstaden 2:1, Tegnérplatsen. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:21 Tåstarps kyrka. Tåstarp socken, Ängelholms kommun, Skåne län. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2016. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:22 Innerstaden 3:77, Norra Vallgatan. Fornlämning L1988:7459/RAÄ Trelleborg 19:1. Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023 – 2024. Kristoffer Brink.
- 2024:23 Innerstaden 2:1, Grynmalaregatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:24 Kv Paradis 37. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén